

TRGOVSKI LIST

Časopis za trgovino, industrijo in obrt.

Abonementa za Jugoslavijo: celoletno 180 Din, za 1/2 leta 90 Din, za 1/4 leta 45 Din, mesečno 15 Din; za inozemstvo: 210 Din. — Plača in toži se v Ljubljani. — Redništvo in upravnništvo je v Ljubljani v Gregorčičevi ulici št. 23. — Dopisi se ne vračajo. — Račun pri post. hranilnici v Ljubljani št. 11.953. — Telefon št. 30-69.

Leto XVI.

V Ljubljani, v soboto, dne 29. aprila 1933.

Štev. 50.

Gospodarska kriza in trgovinska politika

Poročilo jugoslovanskega delegata Ivana Mohoriča na mednarodni parlamentarni konferenci v Rimu

Odlično poročilo predsednika francoskega parlamentarnega odbora g. Landryja nam živo dokumentira, da pomeni današnja doba postopno likvidacijo — ali da citiram poročilo ekspertov za londonsko konferenco — »nevarnost popolne paralize svetovne trgovine in vedno rastoče gospodarske izolacije narodov«. V tej splošni ekonomski vojni je

položaj agrarnih držav južnovzhodne Evrope

posebno težaven. Dočim so si mogle kolonijalne države z razvojem svojih kolonij zagotoviti tržišča vsaj za glavni del svojih industrijskih izdelkov in izvora za nabavo potrebnih sirovin in deloma tudi živil, dočim so se nadalje mogle visoko razvite industrijske države severozapadne Evrope združiti na lanskoletnih konferencah z regionalnimi sporazumi v enoto z določenim gospodarskim programom, ostaja problem obnove gospodarstva agrarnih držav, tudi če se združijo v veliko skupino, še naprej neresen.

Trije glavni vzroki težke situacije

Tri momente treba zlasti poudariti, ki so predvsem povzročili sedanjo paradoksalno situacijo, da so konzumenti celih narodov pri vseh ogromnih količinah nago mlanih živil, sirovin in fabrikatov obubožali v tej meri, da si ne morejo nabaviti mnogokrat niti najnujnejših potrebščin.

Trgovinska politika je krenila na pota, ki narode med seboj le oddaljujejo in odbijajo. Cilji, metode in sredstva povojne trgovinske politike so bila zelo raznovrstna. Različne so bile bariere uvoznih carin, različna vsebina klavzul največje ugodnosti in različna tudi druga sredstva, ki so stali in različna zaščito lastnih ekonomskih interesov. Osnovna karakteristika in rdeča nit vse politike pa je medsebojno nezaupanje, ki postaja vedno večje in ki povzroča, da skuša vsakdo okrepiti le lastno gospodarstvo in kriti lastne potrebe le z domačo nacionalno produkcijo, zmanjšati uvoz in istočasno forsirati izvoz. Pri tem se čisto ignorira stara resnica, da eno izključuje drugo.

Ze med vojno, posebno pa po vojni opazamo ogromno povečanje industrijske in agrarne produkcije po vsem svetu, zlasti v čezmorskih državah. Tehnika gre svojo zmago slavno pot naprej in premaga vse ovire, ki se ji stavijo nasproti. Razvoj in pomenitev transportnih sredstev sta omogočila, da so se neizmerne površine novih ozemelj odprle prometu in pričele kultivirati. Povečuje se kultivirana površina, povečuje hektarni donos, znižujejo produktivni stroški na način, ki do temelja menja vso situacijo. Njihov pritisk na evropska tržišča postaja vedno močnejši in položaj za agrarne države južnovzhodne Evrope vedno težji, ker niso te bistveno izpremenile niti kultiviranih površin niti načina proizvodnje. V kolonijah nastaja industrija, ki krije dobršen del lastne potrebe. Vsled monopolizacije zunanje trgovine, carinskih in drugih zaprek so izgubile industrijske države cele kontinente prejšnjih odjemalcev. Tako so za večino industrijskih proizvodov produktivne naprave hiperdimenzionirane, a gradijo se še vedno nove, ki bodo še bolj preplavile svet s svojimi proizvodi. A že danes ne more obubožani svet konzumirati teh produktov in to neglede na vse druge ovire. V tej anarhični situaciji se pojavlja zahteva

po organizaciji produkcije in reglementaciji izmenjave proizvodov.

Pri industrijski produkciji je ureditev produkcije za posamezne glavne predmete z mednarodnimi sporazumi izvedljiva. — Takšni sporazumi tudi že obstojajo. Niso sicer absolutni, ker so zasnovani večinoma na zasebni inicijativi, a dela znatno število outsiderjev proti sporazumom. Med prednosti teh sporazumov spada določevanje produktivskih kvot, konzumnih področij in razdelitev izvoznih prebitkov.

Senčna stran teh sporazumov pa je, da ovirajo in eliminirajo vsako konkurenco, ki bi bila v korist konzumenta. Ti sporazumi bi morali zato nuditi potrebno jamstvo, da bodo interesi konzumentov zadostno zaščiteni, da pa tudi ne bodo ovirali normalnega razvoja in napredka.

K vsem tem momentom se pridružuje še tretji moment

prehod k agrarizmu in intenzifikaciji kmetijske proizvodnje,

ki se zlasti pojavlja v industrijskih državah Evrope in ki stremi za tem, da se vse možnosti agrarne proizvodnje v lastni državi do skrajnosti izkoristijo in da se s tem potreba uvoza agrarnih proizvodov čim bolj zmanjša. Vpliv tega avtarkičnega pokreta se mnogokrat podcenjuje. Danes je dal že praktične rezultate, o katerih še pred leti nihče ni mogel sanjati. Stomilijonske žrtve, ki so jih v ta namen izvršile države, niso bile torej zaman. Nahajamo se sredi te razvojne faze, katere posledice čutijo najbolj agrarne države. Industrijskim državam se je posrečilo doseči ravnovesje med poljedelsko in industrijsko produkcijo in je industrija prevzela breme višjih cen za živila domačega izvora, ki so bile posledica težjih produktivskih pogojev, trgovinska politika pa je uporabila vsa sredstva, da zaščiti to domačo agrarno produkcijo z vsemi administrativnimi sredstvi, katerih je bilo dovolj na razpolago.

Večina držav hoče to stanje še izpopolniti, nihče ne kaže volje, da bi ta razvoj ustavil in pričel z gospodarsko razorožitvijo. Pa tudi ustavitev sama še ne bi pomenila remedure. Treba bi bilo opustiti to smer in se vrniti nazaj v normalnejše odnose. Ali pa je sploh mogoče, da bi se kdo odločil na tak korak? Ali se Ottawa in Ouchy moreta kopirati drugod in s kakšnim uspehom? Odgovor ni negativen in praktične izkušnje dokazujejo, da je treba v tej smeri nadaljevati naše napore.

V referatu predsednika Landryja se posebej povdarja dvoje sredstev, ki se jih poslužuje trgovinska politika, da ž njimi vpliva na promet izmenjave blaga. To je kontingentiranje na eni in omejitve deviznega prometa na drugi strani.

Posledice kontingentiranja

Razlogi, ki so vodili do kontingentiranja, so različni: Predvsem so v trgovinskih pogodbah omogočili carinski kontingenti, da se je dovolila pogodbeni državi posebna ugodnost in popust na carini, kar se ni hotelo brez protikoncesij dovoliti tretjim državam. V tem primeru pomeni kontingentiranje derogacijo klavzule največje ugodnosti, prakticirano enkrat javno, drugič tajno s pristankom, pa tudi brez pristanka zainteresiranih pogodbenih držav. To se je pojavilo tako pri državah z omejeno, ko tudi pri onih z neomejeno klavzulo.

Povojne trgovinske pogodbe so omogočale uvedbo režima uvoznih in izvoznih

omejitev in prepovedi, ker so predvidevale možnost izrednih odredb za izredne prilike. Čeprav je veljala prvotno ta klavzula kot katastrofna, se je pričela s pričetkom splošne anarhije najširše tolmačiti za povojne razmere sploh.

Ona omogoča uvedbo monopolov in drugih upravnih ukrepov proti uvozu in sicer večinoma brez posebnega predhodnega postopka. Ideja kontingentiranja, ki je stremila tudi za tem, da z uravnoveženjem preskrbe, z vzdrževanjem ravnovesja med nacionalno produkcijo in uvozom — in ki je bila prvotno bazirana na ohranitvi obstoječega stanja — je postala naenkrat mobilno sredstvo za forsiranje in zaščito domače produkcije.

Tipična karakteristika trgovinskih povojnih pogodb je kratkoročnost. Večinoma so enoletne, a mnogo se jih je odpovedalo še pred tem rokom. Akcija izziva reakcijo, zaščitni ukrepi represalije. Pri reviziji trgovinskih pogodb, pa tudi sicer se uvozni kontingenti zmanjšujejo v razmerju, kakor je napredovala domača produkcija, oziroma kakor se jo hoče forsirati. Sistem kontingentiranja je vzel klavzuli največje ugodnosti pretežen del vsebine in praktičnega pomena in svet se vrača na tip kompenzacijskih in recipročnih pogodb. Praktično izvajanje kontingentiranja je dokazalo neverjetno iznajdljivost uvoznih držav, ki te kontingente prakticirajo. Dovoljeni kontingenti se v praksi izkažejo največkrat kot ugodnosti, ki so le teoretične vrednosti, ki jih ni mogoče izkoristiti. Pod pretvezo, da gre za varovanje stabilnosti cen na domačem trgu, se odreja kontingenti mesečno ali tedensko, razdelitev pa veže na formalen postopek, uvoz zahteva le čez določene obmejne prehode, da je postala izvozna trgovina posebno poljskih pridelkov, ki podlegajo kvarjenju, skrajno tvegana in nesigurna. Avtomatična posledica vsega tega je zmanjšanje uvoza, kar je, kot vse kaže, tudi končna želja vseh onih, ki prakticirajo kontingentiranje.

Preferencialni kontingenti, ki so jih dosegle agrarne države za nekatere glavne poljske pridelke, niso mnogo popravili situacije. Marža carinske koncesije je bila večinoma nezadostna in ni omogočala poljedelcu in izvozniku primerne nagrade. Tudi se je nanašal preferencial na čisto nezadostno število predmetov. So pa preferencialni kontingenti edina pot, po kateri bi mogli doseči največ praktičnih uspehov in koristi.

V vladajoči

psihozi nezaupanja

se pojavlja kot neposredna posledica veliko tezaviranje plačilnih sredstev in velike deviacije v prometu zlata. Da čim boljše zaščiti nacionalno valuto pred nastajajočimi potresi v svetovnem gospodarstvu, so skušale države s posebnimi zaščitnimi ukrepi ohraniti svojo plačilno bilanco čim bolj v ravnovesju. Kontrola deviznega prometa se v prvi dobi pojavlja z namenom, da pride za vsako nakazilo v tujino primerna protivrednost v državo. Pozneje pa postaja devizna kontrola eno najbolj izdatnih sredstev za regulacijo uvoza. Promet inozemskih sredstev se centralizira in za vsak uvoz je potrebna odobritev inozemskih plačilnih sredstev. To omogoča, da se pričlenja potreba in nujnost uvoza praktično ocenjevati, posebno tam, kjer ni dovolj plačilnih sredstev na razpolago, da bi se ugodilo vsem zahtevam. Klasificirajo se potrebe in krije v prvi vrsti uvoz sirovin, polfabrikatov in

obratnih sredstev, dočim se uvoz drugih izdelkov omejuje, da bi se tako dosegel čim večji prebitok izvoza in z njim moglo zadostiti finančnim obveznostim države. Posledica tega je vedno večji padec obsega zunanje trgovine in zato se more popraviti situacija šele tedaj, ko se bodo finančne obveznosti prilagodile splošni situaciji gospodarstva in plačilni sposobnosti držav.

Padec cen agrarnih proizvodov

je zmanjšal za 40 do 50 % dohodek kmetovalcev. Ker kmetovalci niso mogli v istem tempu in razmerju zmanjšati svojih produktivskih stroškov, je postala bilanca poljedelske produkcije pasivna. Pri izvozu z neznatnimi izjemami ne dosežejo cen, ki bi pokrile produktivske stroške. Vsled zmanjšane možnosti izvoza postaja ponudba na notranjem trgu tako znatna, da se niti v notranjem prometu ne morejo vzdržati cene, ki bi odgovarjale produktivskim stroškom. Poizkusi, da se z uvedbo izvoznega monopola in s subvencioniranjem vzdržijo višje cene, so že pri pšenici povzročili mnogo preveliko obremenitev prebivalstva in državne blagajne, da bi se mogli uporabiti še za druge predmete.

Mnogi izvozniki sadja niso mogli v preteklem poletju vsled padca cen kriti niti transportnih stroškov. Izkupiček za gozdne proizvode je minimalen. V takšni situaciji se

kmetovalec avtomatično izključuje kot konzument industrijskih izdelkov,

ker nima denarja, da bi si jih kupil, pa naj jih še tako potrebuje. Dokler so samo carine ovirale izvoz, si je skušal kmetovalec pomagati s tem, da je s povečano količino skušal doseči vsaj približno isti uspeh, kakor ga je dosegel pred padcem cen. Kontingentiranje in devizna kontrola sta tudi to onemogočila. Obseg zunanje trgovine je v agrarnih državah nazadoval na dobrih 30 % prejšnjih let, nacionalni dohodek pa za svojih 50 do 60 %. Dočim je bilo poprej za anuitetno službo potrebno samo 15 % deviz, ki jih je dajala izvozna trgovina, je vsled padca njenega obsega porastla ta potreba na 50 %. Ker pa se znaten del inozemskega obračuna vrši po kliringu, potrebuje od razpoložljivih deviz država za anuitetno službo nad dve tretjini deviz. Situacija postaja že nevzdržna in mora neizogibno voditi k odlaganju plačil za tuje dolgove.

Glavni dohodek plačilne bilance so bile

posiljatve izseljencev,

ki so vsled industrijske krize v Ameriki tekem par let padle na eno tretjino, dočim zaslužek od trgovinske mornarice in od turizma za agrarne države skoraj ne pride v poštev. In vendar so vse te države solventne ter imajo dovolj zalog blaga, dovolj agrarnih proizvodov in sirovin, s katerimi morejo plačati svoje obveznosti, če se jim da prilika, da jih vnovčijo. Poviševanje carin v državah srednje Evrope in sistem kontingentiranja in deviznih omejitev, nista imela za posledico samo to, da agrarne države ne morejo vnovčiti svojih proizvodov in poravnati svojih obveznosti, temveč je vsled tega padla tudi uporaba industrijskih izdelkov iz držav srednje in zapadne Evrope. Tako so industrijske države s preveliko zaščito svoje agrarne produkcije samo oslabile naravna tržišča za svoje industrijske fabrikate, kar gotovo ni mogel biti njihov interes in kar gotovo ni bil njih namen, ko so začele svoj avtarkični pokret.

Dragotin Gorčelj:

O preasnovi našega lesnega izvoza

III.

Izvozno trgovino treba bolj koncentrirati

Brez dvoma je sedanja gospodarska kriza že vsled svoje dolgotrajnosti ena največjih, kar jih je v zadnjem stoletju preživel svet. Vsled te krize, raznih deviznih omejitev ter tudi politike izoliranosti, ki so jo vedno bolj pričele izvajati posamezne države, so vsi trgovski posli nad vse nazadovale. Čim manj pa je bilo poslov, tem bolj ostra je postajala konkurenca in mestoma že naravnost ubijajoča. Vse to je imelo za posledico, da je moralo marsikatero podjetje likvidirati in da je ta žalostna usoda zadela celo stara in vpeljana podjetja.

Toda zakon vrstitev velja še vedno in tako bo prav gotovo tudi po sedanji depresiji prišla doba novega gospodarskega napredovanja. Zato se mora vsako podjetje že sedaj z zaupanjem pripravljati na bodočnost. A pogoj je, da se čisto osvobodi stare mentalitete iz pravkar preteklega dobe in da gleda realno na svet, ki nas ob-

Adria prašek je boljši

kroža. Svet se danes s hitrim korakom spopolnjuje in zlasti se na gospodarskem polju. Poleg tega se je spremenila tudi mentaliteta konzumenta, ki išče danes že direktnih stikov s producentom. Na drugi strani pa je združevanje produkcije v velikih prodajnih organizacijah zelo spremenilo pogoje, zlasti za zunanjo trgovino. Izpopolnitev transportnih sredstev je nadalje povečala področje vsem trgovinam, čemur se tudi mora trgovec prilagoditi. Ves tempo v gospodarskem življenju se je nad vse dvignil.

V zadnjih letih se je tudi okrepila tendenca vedno večje koncentracije velikih prodajnih organizacij, ki skušajo prodreti čim bolj naglo in skoraj direktno v maso konzumentov in povečati njih kupno voljo. Prav tako pa se vrši tudi koncentracija produkcije, ki se organizirana v velikih družbah vedno bolj uveljavlja v zunanji trgovini.

Zlasti pa sta dva problema, ki zahtevata, da ju je treba čim prej rešiti in sicer: kako svišati posle in kako čim boljše organizirati prodajo v tujini. Izvoz, posebno čez-

Adria prašek je boljši

morski, odvisi od čim cenejših in čim bolj prožnih prodajnih organizacij, ki bi pri večjem obsegu mogle tudi znižati režijske stroške, da bi se s tem znižale tudi nabavne cene industrijskih izdelkov.

Ze kratak pogled na našo lesno industrijo v Sloveniji nam pokaže, da obstoji ta večinoma iz malih in srednjih ter kvečjemu večjih podjetij. Velike lesne industrije Slovenija nima, dasi so mnoga njena lesna podjetja tehnično in upravno vzorno organizirana. V splošnem pa imamo le podjetja, ki bi se šele združena v večje in današnjim gospodarskim razmeram odgovarjajoče organizacije, mogla čisto uveljaviti. Zveza lesnih industrijskih podjetij v Sloveniji za izvoz v tujino bi šele mogla združiti vse energije in paralizirati ono konkurenčno borbo, ki povzroča padec cen in s tem škoduje vsem lesnim producentom in vsej lesni trgovini. Samo taka zveza pa bi tudi mogla povečati slovenski lesni izvoz, ki bi se moral vršiti čim bolj direktno in čim bolj prost vseh birokratičnih ovir.

Zlasti pa bi se morala združiti podjetja, ki teže k enemu skupnemu središču, produkcijskemu ali prodajnemu. Taka koncentrirana podjetja bi vodila vse trgovsko poslovanje in nadzorovala tudi industrijsko obratovanje. Na takšni podlagi zgrajena lesna industrija bi gotovo z uspehom konkurirala na tujih trgih, si ohranila že pridobljene postojanke in si osvojila novih.

Te gospodarske enote, v katerih bi bilo osredotočeno vse trgovsko delo udeleženih podjetij, bi istočasno dajale potrebna navodila za popolnejše izdelovanje blaga, za sestavo sortimentov in za drugo manipulacijo, zlasti z ozirom na potrebe čezmorskega trga.

Večja skrb za dobro izdelavo lesa je danes tem bolj potrebna, ker so lesni trgi v Italiji in v Levanti, ki so bili pred nekaj leti skoraj izključno le konzumenti slovenskega lesa, danes preplavljeni od najrazličnejših drugih dobaviteljev, da more naš les vzdržati konkurenco na teh trgih

le, če je njegova izdelava čim bolj perfektna.

Poleg tega pa je mogla tuja konkurenca prodreti na te trge tudi zato, ker je vsled dobre organizacije mogla nuditi nižje cene, ugodnejše plačilne pogoje in ker je bila vsled svoje večje koncentriranosti tudi v drugih pogledih močnejša. Iz vseh teh vzrokov je danes položaj za slovensko lesno industrijo in trgovino težavnejši, ko prej. Vseeno pa je treba braniti svoje postojanke in se boriti s tujo konkurenco.

To pa je mogoče le, če se združijo mala in srednja lesna podjetja v krepke in trgovsko na višini stoječe organizacije, ki bodo tako močni, da bodo mogli konkurirati tudi z močno in dobro organizirano tujo konkurenco. Upoštevati je nadalje, da mala podjetja ne morejo v zadovoljivi meri slediti raznim gospodarskim pojavom, ki vplivajo na trgovino, ker ne prenesajo stroškov za dobro organizirano informacijsko in propagandno službo.

V gospodarskem oziru je današnja doba doba stremljenja po močnih koncentracijah in to stremljenje prodira vedno bolj nevzdržno. Dozdevna nasprotstva interesov in pretirano zaupanje nekaterih v lastno trgovsko sposobnost morejo sicer otežkočiti koncentracijo podjetij, ali zadržati je ne morejo, če hočejo ostati podjetja konkurenčna.

Pri ustanavljanju takšnih gospodarskih enot, ki naj bi se imenovala kakorkoli, bi bilo treba za vsak kraj ugotoviti, katera podjetja naj se združijo in kateri praktični momenti zahtevajo združitev. Uprava teh novih gospodarskih enot bi morala biti čim bolj enostavna, da bi bili novi organizmi prožni in hitri. Na čelu teh gospodarskih enot bi morali biti v stroki izvežbani možje, ki bi morali imeti tudi za vodstvo novih enot potreben oseben ugled. Razdelitev dobav bi se vršila v okvirju novih enot na podlagi kvalitativne in kvantitativne sposobnosti posameznih podjetij.

V takšnih gospodarskih enotah združena slovenska lesna industrija in trgovina bi bila tehnično in trgovsko na višini in bi na tujih trgih nastopala kot enotna in zato močna organizacija. Tako organizirana trgovina bi mogla imeti tudi povsod svoje zastopnike in bi bila v direktnem stiku s konzumenti. Marsikatero težko izgubo, ki so jo doživeli slovenski izvozniki, bi mogla ta nova organizacija preprečiti.

Koncentracija nudi vsem interesentom same koristi in pri koncentraciji ostane producentom poleg industrijskega še trgovski dobiček, ki je bil dosedaj večinoma last tujih posredovalcev. S postopno koncentracijo slovenske lesne industrije in trgovine je treba izvesti organizacijo našega lesnega izvoza, ker le tako bo mogoče, da sedanja kriza ne zaseka našemu lesnemu izvozu preglobokih in pretrajnih ran.

Razstave in sejmi

Gospod minister trgovine in industrije je izdal odlok, da se mednarodnemu vzorčnemu velesejmu, ki se bo vršil od 3. do 12. junija t. l. v Ljubljani, prizna čisto gospodarski značaj. Na podlagi odloka istega ministra se smatra XIII. Ljubljanski velesejem kot službeno priznana razstava v smislu § 94 pravilnika za izvrševanje zakona o zaščiti industrijske svojine od 1. maja 1928. Po tem so še nepatentirani predmeti industrijske svojine, razstavljeni na tem velesejmu, zavarovani s pravico prvenstva od dneva razstavljenja.

GOSPODARSKI SVET MALE ANTANTE

Češkoslovaško zunanje ministrstvo je izdelalo načrt pravil za gospodarski svet Male antante, ki bo posvetovalni organ stalnega sveta Male antante. Gospodarski svet bi bil imenovan že sredi prihodnjega meseca. Vsa gospodarska vprašanja bodo najprej predložena v pretres temu gospodarskemu svetu in po njegovi odobritvi bodo predložena stalnemu svetu Male antante v rešitev.

Torej sredi maja dobimo gospodarski svet Male antante. Kdaj pa dobimo gospodarski svet Jugoslavije, ki bi moral tudi gospodarskemu svetu Male antante določiti smernice njegovega dela?

Med. dr.

IVO RAKULJIČ-ZELOV

javlja, da se je z univerzitetne ženske klinike v Grazu, kjer se je specializiral in vršil službo asistenta pri dvor. svetniku prof. dr. Knauerju, preselil v Ljubljano

IN ORDINIRA

ZA OPERATIVNO GYNEKOLOGIJO
(ZENSKE BOLEZNI) IN PORODNIŠTVO

s 24. aprilom t. l. na Miklošičevi cesti 34,
I. nadstr., od 9. do 11. in od 16. do 19. ure.

Telefon 20-25.

Rudarska konferenca

Na inicijativo bana dr. Marušiča se je vršila v četrtek rudarska konferenca, ki naj bi našla pota, kako pomagati zlasti rudarjem v revirjih TPD.

Na konferenci so podali delavski zastopniki obširno spomenico, v kateri je podrobno opisan položaj delavcev, zlasti z ozirom na vedno manjši konzum premoga in vsled tega nastalih redukcij. Posebno zadnje redukcije so silno prizadele delavstvo in ves okraj in je odpomoč nujno potrebna. Delavci zahtevajo, da se te redukcije odlože vsaj za poldrug mesec.

Leta 1927., ko je bil položaj v premogovni industriji najugodnejši, se je porabilo za železnice 1-45, za industrijo 1-19, za parnike 0-18 in za domači zasebni konzum 0-23 milijonov ton premoga. Vsa produkcija pa je znašala 4 milijone ton, od katere je skoraj polovica (1-9) odpadla na premogovnike TPD. Od 220 rudnikov, ki jih je v Jugoslaviji, je v stalnem obratu 112, med njimi pa jih je le 14 s produkcijo nad 100.000 ton. V ozki zvezi z gospodarskim in socialnim življenjem ožje okolice so le rudniki TPD, ki tudi skoraj edini zaposlujejo poklicne rudarje.

Težak ni le položaj nezaposlenih delavcev, temveč tudi zaposlenih, ker je na mesec le še 13 šihov, dočim jih je bilo še pred kratkim 17. Po odbitku vseh dajatev prejme rudar povprečno največ 348 dinarjev na mesec, kar ni zadosti nitj za prehrano rodbine.

Pri razdelitvi konzuma premoga bi se moralo na vsak način upoštevati najprej in v največji meri premogovnike, od katerih dela odvisi blagostanje celih okrajev in šele mnogo kasneje premogovnike, ki niso v nobeni pravi gospodarski zvezi z ožjo okolico, pa čeprav so državni. Šele polagoma bi se smelo dovoljevati državnim rudnikom večje dobave.

Delavski zastopniki so po pravici povdarjali, da bi morali tudi državni premogovniki gledati na to, kako bi se zaposlili poklicni brezposelni rudarji iz trboveljskih revirjev.

Konferenca je nato imenovala posebno komisijo, ki bo v revirjih samih proučila ves položaj.

*

Rudarjem treba na vsak način pomagati. Res pa se jim pomaga le, če se jih zaposli. Da bi bila zaposlitev v rudnikih mogoča, je le malo verjetno. Treba torej najti drugo zaposlitev.

Ali ne bi mogla dati tako zaposlitev gradnja nujno potrebne obsavske ceste? Nujno potrebujemo novih cest in zlasti nam je potrebna dobra cestna zveza z Zagrebom, ker bi ta znatno povzdignila naš notranji tujski promet, a je tudi iz drugih razlogov nujno potrebna.

Graditev ceste ob Savi, vzporedno z železnico, bi mogla hipoma prinesiti vsem krajem v revirjih TPD zaposlitev in s tem rešitev iz najtežjega stanja. Ali res ne bi bilo mogoče pričeti s to gradnjo?

Adria prašek je boljši

DEFICIT NAJVEČJE ITALIJANSKE TRGOVSKE HIŠE

Največji italijanski konzern trgovskih hiš (bazarjev) La Rinascente je zaključil lanskono poslovno leto z izgubo 12 in pol milijona lir, dočim je imel leta 1931 0-13 milijona lir dobička. Od celotne izgube odpade 10 milijonov na odpis vrednosti blaga v zalogi, dva in pol milijona pa na dejansko izgubo. La Rinascente ima delniško glavni-ko 45 milijonov lir, obligacijski dolg podjetja pa znaša 47 milijonov lir. Družba ima 50 podružnic v Italiji.

Po svetu

Zastopniki Male antante so na razorožitveni konferenci predlagali, da se proglasi kot osnovno načelo razorožitvene konvencije odklonitev sile in v zvezi s tem nedotakljivost pakta o Društvu narodov.

Roosevelt in Macdonald sta se sporazumela, da treba zvišati vse cene in odpraviti vse ovire v zunanji trgovini. Tezavirani denar bo treba spraviti v promet.

Splošno carinsko premirje naj bi se proglasilo za časa svetovne gospodarske konference, kakor predlagajo v Washingtonu zbrani gospodarski strokovnjaki.

Program svetovne gospodarske konference naj bi po rezultatu washingtonskih pogajanj obsegal tudi te točke: ureditev vojnih dolgov, mednarodno nadzorstvo nad razoroževanjem in mednarodno sodelovanje po Briandu-Kellogovem paktu.

Zedinjene države Sev. Amerike bi pri reševanju vseh teh vprašanj aktivno sodelovale in tudi pri nadzorstvu, da se Nemčija ne bi bolj oborožila.

Revizija mej pa ne bo predmet razgovorov na londonski konferenci in je torej Herriot v vseh glavnih političnih vprašanjih uspel.

Tvrdka

Singer šivalni stroji d. d.

se je preselila v Kranju v Kokrsko predmestje štev. 51., v hišo gospe Omerza (puškarna) nasproti Narodnega doma.

Francija bi takoj vkorakala v Italijo, če bi ta napadla Jugoslavijo. Tako je opozoril franc. ministrski predsednik Mussolinija, kakor pišejo poljski listi.

Bolgarska vlada je prepovedala proslavo prvega majnika.

Redni, skoraj vsakodnevni politični umori v Sofiji se nadaljujejo. V zadnjem času so posebno aktivni protogerovisti, ki so pred dnevi zopet ubili nekega mihajlovišta.

Bivši predsednik rumunske vlade Maniu je odstopil kot predsednik nacionalne zaradistične stranke, ker se ne strinja s politiko vlade.

Rumunska vlada je sklenila, da se razpuste narodno-socialistične organizacije. V zvezi z nemškimi narodnimi socialističnimi organizacijami so namreč rumunski narodni socialisti povzročili krvave protizidovske izgrede.

Napetost med Rusijo in Japonsko se je zlasti po uspešnih pogajanjih med Kitajsko in Japonsko zelo poostrihala. Japonci že prevajajo čete, kanone in letala v severno Mandžurijo. Tudi sovjeti koncentrirajo svoje čete ob kitajski meji.

V kitajski provinci Šikijang so se uprli mohamedanci, baje na pobudo sovjetskih emisarjev. (Na Kitajskem je 50 milijonov mohamedancev.)

Nizozemska vlada je demisionirala in je kraljica sprejela ostavko.

Pri španskih občinskih volitvah, ki pa so bile le delne, so dobile vladne stranke 3959 občinskih svetovalcev, vse opozicijske stranke pa 7678. Med opozicijskimi strankami pa ni nobenega edinstva.

Tudi razne evangeljske cerkve bi hoteli hitlerjevci izenačiti in združiti vse cerkve v »Zvezi nemških evangeljskih cerkev«. V Mecklenburgu-Schwerinu je celo tamošnji ministrski predsednik kratkomalo postavil drž. komisarja na čelo tamošnje cerkve, a je bilo to imenovanje od osrednje vlade razveljavljeno.

Šef jeklenih čelad v. Seldte je vstopil v nar. soc. stranko, I. podpredsednik Dfisterberg pa je moral odstopiti, ker je bil v opoziciji proti narodnim socialistom.

Narodni socialisti pripravljajo velikan-ske svečanosti za proslavo prvega majnika.

Med perzijsko vlado in angleško petrolejsko družbo je prišlo do sporazuma, ker je petrolejska družba znatno povečala delež Perzije pri čistem dobičku družbe. V zvezi s sporazumom se opaža naraščanje protisovjetskega kurza v Perziji. Trgovci zahtevajo odpoved trgovinske pogodbe s sovjeti.

Kongres slovanskih zdravnikov se bo vršil v septembru v Poznanju.

Novo tovarno za kvas ustanovi v Mari-boru g. Ludovik Gerkman.

»Nasička« je popolnoma vrnila angleško posojilo v višini 200 tisoč funtov in sicer je posojilo odplačala z blagom.

Denarstvo

STANJE NARODNE BANKE

Po izkazu z dne 22. aprila se je od zadnjega izkaza spremenilo stanje Narodne banke tako-le (vse številke v milijonih dinarjev):

Podloga se je povečala za 1.2 in sicer v glavnem v zlatu in v tujih devizah, do čim so se valute zmanjšale za 5.5. Vsa kovinska in devizna podloga znaša sedaj 1.932.9 milijonov Din.

Devize, ki ne spadajo v podlogo so se povečale za 5.1 na 14.4.

Vsota kovanega denarja v srebru in niklu je narasla za 25.6 na 204.1.

Posojila na menice in vrednostne papirje so se povečala za 4.4 na 2.335.8.

Prejšnji predjudni državi so se povečali za 0.4 na 1.812.5.

Začasni predjudni glavni državni blagajni so ostali neizpremenjeni in znašajo 600.

Vrednost nepremičnin je narasla za 0.79, razne aktive so se zmanjšale za 0.09, vrednost rezervnega fonda pa se je povečala za 0.01.

Obtok bankovcev se je zmanjšal za 73.1 na 4.430.6, kar je dosedaj najnižji obtok bankovcev.

V zvezi s tem pa so se dvignile obveze na pokaz in sicer za 80.1 in znašajo sedaj 1.031.7.

Obveze z rokom znašajo skupno 1.263.3 in so se povečale od zadnjega izkaza za 2.16.

Razne pasive so večje za 28.5 milijonov dinarjev.

Skupno zlato in devizno kritje se je zmanjšalo od 35.40% na 35.38%.

*

Predsednik upravnega sveta Creditanstalt, Louis Rothschild je odstopil in bo na njegovo mesto imenovan sedanji avstr. finančni minister dr. Weisenhofer, ki je vsled tega že podal demisijo. Sprememba v vodstvu zavoda je posledica sporazuma, ki je bil končno vendarle dosežen med avstrijsko vlado, ozir. vodstvom Creditanstalt ter tujimi upniki.

Hranilne vloge na knjižice in na tekoči račun so se v letu 1932 zmanjšale v madjarskih denarnih zavodih za 155 milijonov pengov.

Roosevelt je dobil od senata pooblastilo, da sme kovati srebrni denar v neomejeni množini.

Čisti dobiček bolgarske Narodne banke znaša za l. 1932 31.9 milijonov levov proti 39.1 milijonov v l. 1931.

Španska banka bo dala v promet nove bankovcev po 25 pezet, ki bodo imeli sliko Calderona de Barca. Nadalje bodo prišli v promet srebrniki po 2 in 1 pezeto ter nikljasti drobci po 25 stotink.

Angleška banka je dne 19. t. m. kupila zlata v palicah za 4.4 milijonov funtov.

Danska bo razpisala v Londonu 4 in pol odstotno posojilo v višini 1 milijona funtov. S tem posojilom bo Danska kupila v Angliji jeklo, ki ga potrebuje za zgraditev mosta med otokoma Seeland in Falster.

Gouverner rumunske Narodne banke Angelescu je odstopil, ker nasprotuje novemu zakonu o konverziji kmetijskih dolgov.

Mednarodni borzni indeksi

Opustitev zlate veljave v U. S. A. je skoraj v vseh velikih borzah dvignila tečaje, kakor kaže ta tabela o gibanju mednarodnega borznega indeksa:

Koncem	1. 1.	1. 4.	15. 4.	22. 4.
1927 = 100%	1929	1933	1933	1933
London	102.6	55.7	58.7	58.2
Pariz	156.8	54.7	58.2	59.2
Bruselj	133.8	28.7	28.2	28.7
Berlin	113.6	31.4	32.4	33.5
Praga	108.3	51.2	53.2	54.0
Amsterdam	104.5	28.7	28.3	29.3
Stockholm	109.5	9.5	10.1	10.4
Curij	101.9	41.0	41.6	42.5
Dunaj	91.4	34.3	33.3	34.3
New York	137.3	32.4	37.0	43.7

Od vseh borz je torej samo londonska izkazala rahlo oslabitev tečaja, ker je pač funt najbolj prizadet od spremembe na ameriškem trgu. Mednarodni borzni indeks je v preteklem tednu narasel od 36.6% na 39.4% in s tem dosegel najvišjo stopnjo v letošnjem letu.

ZAKON O KARTELJIH V RUMUNIJI

Vlada je predložila parlamentu zakonski načrt o kartelih. Po tem načrtu bodo karteli pod dvojno kontrolo in sicer pod kontrolo ministrstva za trgovino in pod kontrolo vrhovnega sveta za kartele. Kontrola bi se nanašala tako na produkcijo ko na cene predmetov. Novi kartelni zakon pa bi veljal samo za fabrike, ki imajo več ko 20 delavcev in več ko 20 konjskih sil.

Občni zbor ljubljanskih trgovskih pomočnikov

Pomočniški zbor v Ljubljani je imel v četrtek, dne 27. t. m. ob 20. uri v Trgovskem domu svoj redni letni občni zbor, ki ga je ob precejšnji udeležbi otvoril in vodil zaslužni predsednik Melicer. Po kratkem nagovoru in pozdravu navzočih zastopnikov Zdrženja trgovcev gg. Bahovec in Verbič je podal predsednik svoje načelstveno poročilo. Vsaj enkrat na leto bi morali na tem zboru razpravljati o vseh naših aktualnih vprašanjih, a doslej vidimo še premalo zanimanja. Vse delo leži na ramah odbora, ki je letos dosegel mnogo stvarnih uspehov in se doslej pri delitvi podpor še držal načela, da moramo podpirati vzajemno svoje potrebne tovarise, čeprav ti niso izpolnjevali svojih dolžnosti do društva. Zdrženje trgovcev je naklonilo v ta namen Pomočniškemu zboru 5000 dinarjev, za kar mu gre najprisrčnejša zahvala.

Izčrpano poročilo o notranjem razvoju in podrobnem delovanju društva je podal tajnik Kravos. Dosedanje številčno gibanje članstva ni zadovoljivo, ne kaže ne zanimanja ne stanovske zavesti, kakršna je potrebna za večje akcije. Takšna velika akcija je na primer delo za uvedbo pokojninskega zavarovanja. Odbor je sprejel predlog za neobvezno, prostovoljno pok. zavarovanje, ker obvezno še ni mogoče. Uspeh tega pa je tudi še problematičen.

Društvo je dalo ta načrt oceniti strokovnjakom in bo, ko zbere vsa mnenja, odločilo o tem vprašanju. Drugo vprašanje, ki je najbolj zaposlovalo društvo, je naraščajoča brezposelnost. Pomočniški posredovalni urad je zaman pozival trgovce, naj bi mu prijavljali prosta mesta, pač pa so se prijavljali brezposelni tovariši do približno 100, od katerih je dobil službo samo eden.

Velike vsote je izdalo društvo za podporo iz posebej ustanovljenega fonda. Pobiranje doklade pa je zastalo in se zato mora tudi podpiranje omejiti le na tiste brezposelne, ki so plačevali svojo pristojbino redno vsaj pol leta. Članov je 667.

Za spopolnitev organizacije trg. sodelnikov se je društvo obrnilo na pomočniške zbore v Celju, Ptuj, Kranju in Novem mestu. Samo od prvih dveh je dospel odgovor, iz česar moramo sklepati, da jih drugod ni, ali pa ne funkcionirajo.

Vprašanje o delovnih dneh pred Miklavžem je lani povzročilo z društvom trgovcev nesporazum. Osnutek nove naredbe o delovnem času mora ohraniti 8-urni delavnik, poletni opoldanski odmor naj bi se podaljšal na 3 ure. Druženje trgovcev doslej na ta predlog ni odgovorilo.

Razmere so neugodne. Dogajajo se niževanja plač. Pritožbe o čezurnem delu so zelo pogoste. Delo članov za organizacijo pa je nezadostno.

Zanimivo je bilo poročilo blagajnika. Kljub nerednemu plačevanju pristojbine (2 Din) je društvo izdalo podpor 12.580 Din, v čemer je všteta zbirka, ki je dala 2008 Din. Dohodki v lanskem letu so znašali 21.308.73 Din, enako izdatki.

V imenu Zdrženja trgovcev je pozdravil zbor zbornični član g. Bahovec in je ob tej priložnosti dal tudi nekaj pojasnil o vprašanjih, ki so se prej omenjala, o de-

lovnem času itd. Da se dogovori ne drže, je kriva nediscipliniranost nekaterih trgovcev, deloma pa so branše, ki bi mogle dati več prostega časa samo v turnusu. Gremij bo apeliral na šefe, določiti pa bi se moral za to vprašanje poseben meddruštveni sestanek. Zborvalci so sprejeli ta pojasnila z velikim odobravanjem.

Nadzorstveno poročilo je predlagalo odboru absolutorij, ki je bil sprejet soglasno, nato so se pa vršile volitve 4 članov in so bili izvoljeni Drago Rak, Rozi Meke, Dav. Sevsšek in Josip Leben.

Doklada za leto 1933/34 ostane na predlog odbora 2 Din, kakršna je bila doslej. Sprožilo pa se je vprašanje o uvedbi obveznega plačevanja doklade za ves pomočniški stan. Društvo se je v ta namen že obrnilo na ljubljanski magistrat, ki pa tega poslovanja zbog preobremenitve uradov noče sprejeti.

K vprašanju zapiranja trgovin in plačevanja doklade se je oglasil tudi član Zdrženja trgovcev g. Verbič, ki je svetoval, naj se pošlje vloga gremiju, ker bi ta stvar gotovo podprl. Pojavili so se še drugi predlogi glede doklade. Veliko pozornost je vzbudil Megušarjev predlog o delovanju društva v vajejniskem vprašanju in o izobrazbi pomočnikov. Pojasnila odbora o teh akcijah je dajal predsednik Melicer.

Med slučajnostmi je pozdravil zborovanje g. Zemljič v imenu Zveze priv. nameščencev in Trg. boln. podporne blagajne, ki je v izčrpnem referatu govoril o pokojninskem zavarovanju. Slabe razmere so prisilile vse, da o tem mislimo, ni pa priporočljivo čakati, da bi se uvedlo pokojninsko zavarovanje za vso državo hkratu, zato svetuje, naj se zavaruje vsak prostovoljno pri Pokojninskem zavodu, a za bolniško zavarovanje pri Trg. blagajni, kjer je cenejše in ugodnejše nego pri Okrožnem uradu.

Sklenilo se je apelirati na šefe in tovarise, da se to vprašanje uredi; za pokojninsko zavarovanje pa je občni zbor po predlogu tov. Lozarja pooblastil sedanjo upravo, da sestavi primerno resolucijo in jo sporazumno z gremijem pošlje ministru za socijalno politiko Ivanu Puclju.

O vseh teh vprašanjih se je vršila uspešna debata, ki sta se je udeležila tudi oba zastopnika trgovcev, gospoda Bahovec in Verbič. Slednji je pozival društvo, naj sestavi za pokojninsko zavarovanje polo s podpis, ki naj se priloži resoluciji. Posebno pa je še apeliral na pomočniški zbor, naj pospešuje v praksi prodajo domačega blaga, namesto tujega, ki izpodri-va domačo delavnost. Od pomočniškega osebja je odvisen ne samo uspeh trgovine, marveč vsega domačega gospodarstva.

Društvo je opozarjalo članstvo na predavanje, ki so doslej pokazala premalo uspeha; pravtako je potrebno, da se tovariši obračajo na svoje društvo za informacije, posebno pa naj posvečajo več pažnje svojim stanovskim vprašanjem. S pozivom k večjemu sodelovanju članstva in z zahvalo vsem prisotnim za udeležbo je predsednik zaključil občni zbor, ki je trajal dobri dve uri in pokazal mnogo volje za ureditev razmer v trgovskem pomočniškem poklicu.

vse ostale devize porast prometa skupno za 1055 tisoč dinarjev. Največji porast prometa očituje deviza Dunaj v privatnem kliringu (389 tisoč dinarjev) in pa Newyork (265 tisoč dinarjev); promet v inozemskih dinarjih (potom privatnega kliringa) je porasel za 188 tisoč dinarjev. Največji zaključki v avstrijskih šilingih pčtom privatnega kliringa so bili perfekturirani v dneh 24., 25. in 27. t. m. po tečaju Din 8.40 ter dne 26. t. m. po tečaju Din 8.30, a le deloma po tečaju Din 8.50.

Devizna tečajnica tekočega tedna kaže še vedno znatno tečajno padanje predvsem Berlina (za 2.77 točke), Londona (za 7.12 točke) in Newyorka (za 5.55 točke). Curij je ostal skozi vse borzne dneve nespremenjen, med tem ko sta Amsterdam in Trst beležila ob ponedeljkovih tečajih kakor nam predčuje spodnja tečajna razpredelnica:

	Dne 24. aprila		Dne 28. aprila	
	najnižji Din	najvišji Din	najnižji Din	najvišji Din
Amsterdam	2308.18	2319.54	2308.18	2319.54
Berlin	1316.80	1327.60	1314.03	1324.83
Bruselj	800.24	804.18	802.13	806.07
Curij	1108.35	1113.85	1108.35	1113.85
London	201.42	203.02	194.30	195.90
Newyork	5213.81	5242.07	5208.26	5236.52
Pariz	225.88	227. —	225.85	226.97
Praga	170.67	171.53	170.90	171.76
Trst	297.68	300.08	297.68	300.08

Avstr. šiling v priv. klir. 8.30 8.50 8.30 8.40

Edino Praga je v razdobju tega tedna okrepila svoj tečaj in sicer za 0.23 poena. Budimpešta in Dunaj še vedno nista beležila, notic ostalih deviz ni bilo.

Efektno tržišče

Tendence mlačna, brez zaključkov.

Tekoči borzni teden je zaključil na efekt-nem tržišču zgolj z noticami onih papirjev, ki običajno beležijo, izvzemši Blairovih posojil, ki so notirala samo na ponedeljkovem (8%—33—36, 7%—32½—35) in torkovem borznem sestanku (8%—34—37, 7% 32 povpraševanje).

Investicijsko posojilo je bilo od torika dalje nudeno izmenoma po 44 in 45, do čim je bila od 24. do 27. t. m. denarna notica 42, na večerajšnjem borznem sestanku pa 42.50.

Seligmanovo posojilo je beležilo v povpraševanju Din 38.— dne 24. t. m. Din 40.— naslednjega dne in večeraj 42 dinarjev, medtem ko je bil nuden ta papir samo na torkovem borznem sestanku po tečaju 44 dinarjev.

Vojna škoda je od ponedeljka (198.— Din) na petek (Din 190.—) popustila za osem točk v povpraševanju, medtem ko beleži ta efekt istotoliki tečajni padec že od ponedeljka (200.—) do četrta (192.—).

Notica delnic Trboveljske premogokopne družbe je bila samo na torkov borzni dan in sicer Din 135.— (povpraševanje), Din 140.— (ponudba).

Na predvečerajšnjem borznem sestanku je bilo eksekutivnim potom prodano 87 komadov 2½% drž. vojne škode s kuponom 1. II. 1934 po Din 185.— za komad in fr. frs. 10.000 nominale — coupon 1. VI. 1933 mednarodnega stabilizacijskega posojila po 15.— fr. frankov.

Naznanilo

Zobni atelje **PIRH EMIL** dentist-tehnik

se je preselil z Rimske ceste

sedaj Pred Škofijo št. 21

hiša Strojanšek, trgovina »Pri Zvoncu, II. nadst. ordinira od 8.—17. (5. pop.).

Davčna vprašanja

Za banovinske in občinske avtomobile se ne plača taksa za pregled, ker so nabavljeni zato, da se vrše z njimi javni posli. Po točki 4, čl. 5 zakona o taksah pa se za takšna vozila ne plačuje taksa, kakor je sedaj pojasnil davčni oddelek finančnega ministra.

Vreče

kupuje in prodaja

ALOJZ GREBENC, Ljubljana
Tyrševa (Dunajska) cesta 36

KARTEL PAPIRJA V AVSTRIJI

Z Dunaja poročajo, da nameravajo avstrijske papirnice osnovati za Avstrijo kartel, da bi s povišanjem cen v Avstriji nadomestili izgube, ki jih imajo vsled močne inozemske konkurence.

TEDEN LJUBLJANSKI BORZI

Posrebno poročilo trgovskega lista

Devizno tržišče

Tendence v padanju; promet Din 3,425.122-19

Skupno s prometom tega tedna, ki je zaključil s komaj 198 tisoč dinarjev manjšim deviznim prometom kot prejšnji borzni teden — znaša totalni devizni promet v mesecu aprilu približno enajst milijonov dinarjev.

Po spodaj navedenih prometnih številkah:

Dne 24. aprila Din	513.027.34	Dunaj
Dne 25. aprila Din	225.383.06	Dunaj-Bruselj
Dne 26. aprila Din	1.343.718.31	Dunaj-Bruselj
Dne 27. aprila Din	589.087.41	Dunaj-Din
Dne 28. aprila Din	753.906.07	Madrid-Dunaj

je bil na sredinem borznem sestanku dosežen največji dnevni devizni promet v tem tednu in sicer ena tretjina celotedskega prometa, do čim izkazuje torkov borzni dan najmanjši dnevni promet 225 tisoč

dinarjev ali približno eno petnajstino celotedskega prometa.

Narodna banka je tokrat posredovala skoro izključno v devizi London (185 tisoč dinarjev), medtem ko je Curija dala samo za 15 tisoč dinarjev; skupno je bilo z njeno intervencijo nabavljeno za dvesto tisoč dinarjev deviznega blaga.

V pogledu višine tekom tega tedna — napram preteklem tednu (številke v oklepajih) — v poedinih devizah dosežene prometa je razvrstitev sledeča (vse v tisočih dinarjev): Bruselj 120 (281), Curij 16 (149), London 187 (328), Madrid 496 (349), Newyork 340 (75), Pariz 9 (2), Trst 42 (3), Dunaj (priv. kliring) 1709 (1320) in končno dinarska deviza 506 (318). Iz pravkar navedenih podatkov je razvidno, da so devize Bruselj, Curij in London nazadovale za 435 tisoč dinarjev v primeri z minulim tednom, medtem ko izkazujejo

Univ. prof. dr. Milan Škerlj:

Nekaj pripomb k našemu trgovinskemu registru

Potreboval sem statističnih podatkov za obrazložitev nekaterih določb načrta enotnega trgovinskega zakonika za vso kraljevino. Ljubljanska zbornica za trgovino, obrt in industrijo mi je v ta namen ljubeznivo dala na razpolago svoj material, zlasti svoje sezname firm, ki so vpisane v trgovinske registre naših štirih zbornih sodišč prve stopnje (Ljubljana, Novo mesto, Celje, Maribor). Ti sezname se vodijo popolnoma v skladnosti z vpisi v trgovinske registre, podstava so jim namreč službene objave vpisov v sodne registre, in ker se vodijo, kakor sem se uveril, skrajno točno, dajejo natančno sliko vpisov v sodne registre, zlasti še za čas po letu 1901. Pri pregledovanju sem naletel na marsikaj, kar sicer ni bilo v zvezi z mojim namenom, pa se mi vidi dovolj važno za praktično življenje, da se ne pozabi. Vzbudil se mi je namreč dvom, ali si je naš poslovni svet dovolj v svesti pomena vpisa izvestnih činjenic in zlasti pomena opustitve vpisa takih činjenic v trg. register, pa tudi dvom, ali oblastva, ki naj sodelujejo pri vojenju registra, to svojo nalogo res vedno vrše tako, kakor bi bilo potrebno zaradi popolnosti trg. registra in pravilnosti vpisov v njem.

I. Uvod.

Trgovinskemu registru je občni namen, da poočituje izvestne pravno pomembne činjenice, ki se tičejo polnopravnih trgovcev in trgovinskih družb; za vpise v trg. register in za opustitev predpisanih ali dovoljenih vpisov pa zakon tudi veže izvestne pravne posledice, deloma splošne, deloma posebne po predmetu poedinega vpi-

sa. Trговец je oni poedinec in ona (trgovinska) družba, ki se obrtno, z namenom imeti od tega redni vir dohodkov, bavi z eno ali več skupinami poslov, katere trg. zakonik izrečno označuje kot sposobne, da tvorijo temelj trg. podjetja (temeljni trg. posli); poleg poslov, ki so navedeni v zakoniku kot temeljni, so temeljni trg. posli še borzni posli in posli javnih skladišč v smislu zakona o javnih skladiščih. Trgovinsko pravo ima torej svoj pojem trgovca, deloma širji, deloma ožji od pojma trgovca po občni jezični rabi in od pojma trgovca po obrtnem zakonu, za vpis v trg. register odloča le svojstvo trgovca v smislu trg. prava.¹

V trg. register pa se po našem pravu ne more vpisati vsak poedinec ali družba, ki se obrtno bavi s trg. posli, nego le oni, komur je od njegovega trgovskega podjetja predpisan davek z zneskom, ki je določen z uvodnim zakonom k trgov. zakoniku, bolje z novelo k temu zakonu od 11. julija 1898 avstr. drž. z. št. 124, in sicer za kraje z več ko 100.000 prebivalci na 120 kron, za kraje z več ko 10.000 prebivalci na 80 kron in za kraje z manj prebivalci na 50 kron državne pridobnine od donosa iz trg. podjetja. Ti zneski z zakonom doslej žal niso povišani, kakor bi bilo potrebno vsled padca kronske veljave; praksa sodišč je danes taka, da navedene zneske računajo v dinarjih, torej pri nas 80 ali 50 dinarjev.

¹ Zato je nasprotno sistemu našega trg. prava, da se v trg. register vpisujejo n. pr. carinski posredniki, kolikor se oni bavijo s posredovanjem pri carinjenju, kajti carinjenje ni trg. posel in dosledno tudi ne posredovanje pri njem. Drugače, če so obenem komisijonarji, spediterji, trg. zastopniki, mešetarji (senzali). Kako je prišlo do pomotne prakse, da se registrirajo carinski posredniki, tu ni treba pojasnjevati.

Davek, ki pride v poštev po zakonu o neposrednih davkih iz l. 1928, je davek na dohodek od podjetij, obratov in poklicev ali pa davek na dobiček podjetij, zavezanih javnemu polaganju računov.

Trgovci in trg. družbe, ki jim je od njihovega trg. podjetja predpisan davek vsaj v omenjeni višini, so polnopravni trgovci, oni imajo firmo, oni morajo voditi trg. knjige in smejo dati prokuro, oni so dolžni prijaviti svojo firmo in druge z zakonom določene činjenice za vpis v trg. register; mali trgovci — to ni istovetno s trgovci na drobno — nimajo teh pravic, pa tudi ne teh dolžnosti; oni ne morejo dati prokure, niso dolžni voditi trgovinske knjige, kakor jih zahteva in ureja trg. zakonik,² oni nimajo in ne morejo imeti firme in seveda niso niti dolžni niti upravičeni dati vpisati jo v trg. register. — Edino družbe z omejeno zavezo so po samem zakonu polnopravni trgovci brez ozira na predmet svojega podjetja in na višino odmerjenega jim davka.

Obrtni zakon ne dira v registrsko pravo. § 130 določa izrečno, da je dolžnost, protokolirati firmo pri sodišču, urejena po trgovinskem zakonu in se z obrtnim zakonom v ničemer ne spreminja. Po drugi strani se vs protokolacijo firme pri sodišču še ne pridobi pravica, izvrševati obrt. Osebe, ki so po trg. zakonu zavezane, dati protokolirati svojo firmo, so dolžne

² S tem ni rečeno, da ne bi bili morda po drugih predpisih, zlasti davčnih, zavezani voditi trg. knjige, kakor tudi ne, da činjenica, da čeprav za to niso bili zavezani po trg. zakoniku, poslovnih knjig niso vodili ali jih niso vodili pravilno ali so jih vodili krivo, ne bi imela posledic, ki jih drugi zakoni vežejo zanj, prim. zlasti § 154 stečajnega zak., § 53 zakona o prisilni poravnavi izven stečaja, §§ 344, 345, 348 kaz. zak.; v vseh teh primerih ni potrebno svojstvo polnopravnega trgovca.

zaradi izvrševanja obrti izpolniti vse, kar (obrotni) zakon odreja. Področje obeh pravnih panog je torej strogo ločeno, vendar vsebuje tudi obrtni zakon nekaj določb, ki se tičejo uporabe firm polnopravnih trgovcev, zlasti pa določbe, ki nadomestujejo firmo polnopravnih trgovcev za male trgovce, kolikor spadajo pod obrtni zakon, prim. § 128, čegar 4. odstavek je celo morda v nasprotju s trg. zakonikom, §§ 129, 398, t. 9.

Da se doseže navedeni namen trg. registra, zakon registru daje javnost. Vsakdo sme ob uradnih urah pregledati trg. register in one listine, na katerih temelje vpisi vanj, ne da bi moral za to navesti ali celo dokazati kak poseben razlog, reg. sodišče samo pa je dolžno, vsak vpis v trg. register objaviti tako, kakor določa zakon, in v onih javnih listih, ki jih za vsako leto naprej določi ban po zaslusanju trg. sodišča. (Pri nas sedaj »Službeni list kraljevske banske uprave Dravske banovine«.) Enkratna objava vpisa v trgov. registru zadostuje v vsakem primeru.

Jasno je, da more trg. register svoj namen, služiti za poočitavanje pravno pomembnih činjenic in sploh kot informacijsko sredstvo o polnopravnih trgovcih in trg. družbah, popolnoma doseči le, če je kolikor mogoče popoln in glede pravilnosti vpisov povsem zanesljiv. Glede pravnih posledic, ki jih zakon veže za vpise in opustitev vpisov, je stvar nekoliko drugačna. Te nastopijo brez ozira na popolnost registra, pri opustitvah so uprav posledica nepopolnosti, tudi vobče niso vezane za pravilnost vpisa. Preiskati nam je torej, kako skrbi zakon za popolnost in za pravilnost vpisov in katere so večkrat omenjene pravne posledice.

(Dalje prihodnjič.)

Dobava-prodaja

Direkcija državnega rudnika Kakanj sprejema do 4. maja t. l. ponudbe glede dobave 10.000 kg ovsa.

Strojni oddelek Direkcije državnih železnic v Ljubljani sprejema do 6. maja t. l. ponudbe glede dobave 54.000 komadov zatičkov, 100 m plinskih cevi, 180 komadov kolen za plinske cevi in 10 kg železne pocinkane žične vrvi; do 8. maja t. l. pa glede dobave 1300 kg mavca, 200 kg mangan kita, 100 kg grafita, 30 komadov čopičev, 20 kg mibjega olja in 200 pol smirkovega papirja.

Vršile se bodo naslednje licitacije:

Dne 2. maja t. l. pri Komandi Dravske divizijske oblasti v Ljubljani glede dobave živil (rezanci, sočivje, paprika, čebula, olje, kava, čaj, suhe slive, mast);

dne 22. maja t. l. pri Dravski radionici v Ljubljani glede dobave 52 m³ lesa;

dne 31. maja t. l. pa glede dobave 15.000

že v 24 urah barva, plostra in keramične snaki oblike klobuke itd. škrobi in svetloilika srajce, ovratnike in manšete. Pere, sušil. munga in lika domače perile

tovarna JOS. REICH
Poljanski nasip 4-6. — Selenburgova ul. 3.
Telefon št. 22-72

kilogramov nafte, 765 kg strojnega olja, 675 kg cilindrskega olja, 75 kg olja za ležaje, 75 kg dinamno olja, 100 kg kompresorskega olja, 200 kg petroleja in 200 kg bencina.

Narodno gledališče v Ljubljani

Drama.

Začetek ob 20.

Sobota, dne 29. aprila: Izpreobrnitev Ferdiša Pištore. Premiera. Red B.

Nedelja, dne 30. aprila: Izpreobrnitev Ferdiša Pištore. Izven. Znižane cene.

Ponedeljek, dne 1. maja: Dame z zelenimi klobuki. Red C.

Opera.

Začetek ob 20.

Sobota, dne 29. aprila: Koštana. Na čast udeležencem kongresa Rdečega križa. Red D.

Nedelja, 30. aprila: Pri belem konjčku. Izven. Znižane cene.

Ponedeljek, dne 1. maja: Zaprt.

Torek, dne 2. maja ob pol 19: Parsifal. Poslednja uprizoritev. Izven.

MARIBORSKO GLEDALIŠČE

Nedelja, dne 30. aprila: Se li razumemo? Zadnjič. Znižane cene.

Brzjavni: Krispercoloniale Ljubljana — Telefon št. 2263

Ant. Krisper Coloniale

Lastnik: Josip Verlič

Veletrgovina kolonialne robe. Ljubljana Zaloza spirita, raznega žganja in konjaka. Mineralne vode.
Veleprazarna kava. Dunajska cesta 33
Mlini za dišave. Ustanovljeno leta 1840
Točna postrežba. Ceniki na razpolago

Higienske instalacije

kleparstvo, krovstvo, strelovski

Jakob Fligl dediči

Ljubljana

Telefon 33-53 Rimska cesta 2 Gregorčičeva ulica 5

Oglasi v „Trgovskem listu“ imajo uspeh!

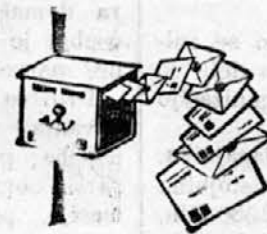
J. HLEBŠ, LJUBLJANA

DRUŽBA Z O. Z.

CANKARJEVO N. 21 — MESTNI TRG 19

Sobo-črkoslikarstvo in pleskarstvo

Vsa dela izvršuje z najmodernejšimi vzorci, točno po naročilu, solidno in pod garancijo. — Telefon 30-70.

„KUVERTA“
D. Z. O. Z.

LJUBLJANA

Karlovška c. 2 Vožarski pot 1

TVORNICA KUVERT IN KONFEKCIJA PAPIRJA

KLIŠEJE

vseh vrst po fotografijah ali risbah izvršuje najsolidnejše

klišarna

ST. DEU

LJUBLJANA

DALMATINOVA 13

Trgovci — Pozor!

Podpisana tovarna si dovoljuje Vas vljudno obvestiti, da je stavila v promet nenadkriljive kakovosti Novosadsko Frankovo cikorijo, katere je zajamčeno 100% čista brez vsakih primesi, izdatna, okusna in tečna.

Pred nakupom in sklepom večjih naročil, zahtevajte naš cenik in obisk našega zastopnika, ker smo v stanju nuditi Vam cikorijo in kavine surogate nenadkriljive kakovosti po najnižji ceni.

Obenem Vas obveščamo, da smo predali glavno zastopstvo za Dravsko banovino g. Dolinsku Vitomiru, Celje, palača Pokojninskega zavoda.

Priporočamo se

Tovarna hranil
FRANK & DRUGOVI
NOVI SAD

Pred nakupom si oglej nova chrom-poniklana

PUCH-kolesa!

Ugodne cene in plačilni pogoji

IGN. VOK - Ljubljana

Tavčarjeva ulica števil. 7

TISKOVINE

vseh vrst: trgovske, uradne, reklamne, časopise, knjige, večbarvni tisk hitro in poceni!

TISKARNA MERKUR

LJUBLJANA, GREGORČIČEVA UL. 23

Tel. 25-52 Telegram: Tiskarna Merkur